

Współczesne funkcje miejskich terenów nadrzecznych, w kontekście zrównoważonego rozwoju w architekturze, na przykładzie Wyspy Młyńskiej w Bydgoszczy

mgr inż. arch.
MONIKA JASZEK
Politechnika Śląska
Wydział Architektury
ORCID: 0000-0002-1783-4736

Celem artykułu jest sprecyzowanie kierunków kształtowania współczesnych funkcji terenów nadrzecznych w kontekście zrównoważonego rozwoju dla przykładu Wyspy Młyńskiej w Bydgoszczy. Prawidłowo przeprowadzona rewitalizacja miejskich obszarów nadrzecznych może stać się wzorem dla kształtowania zrównoważonego środowiska zbudowanego, zintegrowanego z przyrodą i tkanką miejską.

Wprowadzenie

Miejskie tereny nadrzeczne na przestrzeni wieków przechodziły ewolucję, odzwierciedlającą zmienny sposób użytkowania i zagospodarowania. Od najdawniejszych czasów rzeki należały do czynników miastotwórczych. Rozwój transportu, handlu, żeglugi oraz rzemiosł zlokalizowanych w obrębie rzeki przyczyniał się do progresu miejskiej tkanki. Rewolucja przemysłowa oraz industrializacja przestrzeni nadrzecznej wpłynęły natomiast destruktywnie na te obszary miasta [1]. Na skutek urbanizacji i industrializacji tereny sąsiadujące z rzeką stały się nie-

chcianą tkanką wielu miast, które zaczęły odwracać się od obszarów nadrzecznych [2], a zagadnienie rzeki w mieście przestało wchodzić w zakres kompetencji urbanistów i architektów [3]. Obecnie w dziedzinie architektury oraz urbanistyki zwraca się już uwagę na zespolenie obszarów nadrzecznych z miastem [4]. Zapewnieniem integracji miasta z rzeką mogą stać się rozwiązania wykorzystujące strategie projektowe, opierające się na wprowadzaniu nowych funkcji terenów nadrzecznych, takich jak funkcje reprezentacyjne, kulturotwórcze, turystyczne czy też identyfikacyjne [5] (Tabela 1).

Zespolenie obszarów nadrzecznych z miastem może sprawić, że zaniedbane tereny nadrzeczne staną się wizytówką zrównoważonej, współczesnej, miejskiej przestrzeni. Zestawiając ze sobą aktualne funkcje obszarów nadrzecznych w mieście ze zrównoważonym rozwojem w architekturze, można postawić hipotezę, iż współczesne funkcje miejskich terenów nadrzecznych wpisują się w założenia kreowania zrównoważonego środowiska zbudowanego. Celem artykułu jest określenie kierunków kształtowania współczesnych funkcji terenów nadrzecznych, w kontekście zrównoważonego rozwoju,

Tabela 1. Ewolucja znaczenia i funkcji miejskich terenów nadrzecznych (oprac. aut. na podstawie A. Pancewicz oraz M. Śliwa i R. Klimek)

etap ewolucji	INICJACJA <i>starożytność - średniowiecze</i>	PROGRES <i>średniowiecze - industrializacja</i>	DEGRADACJA <i>industrializacja - postmodernizm</i>	INTEGRACJA <i>postmodernizm (współczesność)</i>
rola rzeki w mieście	rzeka jako czynnik determinujący kształtowanie miast	rzeka jako czynnik determinujący rozwój miast	rzeka jako czynnik industrializacji miast	rzeka jako czynnik ponownej integracji miasta
funkcje rzeki i terenów nadrzecznych w mieście	<ul style="list-style-type: none"> → miastotwórcza, → rolnicza, irygacyjna, higieniczno-sanitarna, → orientacyjna, → transportowa, komunikacyjna, handlowa, → obronna, terytorialna, polityczna, → reprezentacyjna, kulturotwórcza, → mistyczna, kompozycyjna 	<ul style="list-style-type: none"> → transportowa, komunikacyjna, handlowa, → inżynierska, → miastotwórcza, orientacyjna, → obronna, terytorialna, polityczna, → rolnicza, irygacyjna, higieniczno-sanitarna, → reprezentacyjna, kulturotwórcza, → mistyczna, kompozycyjna 	<ul style="list-style-type: none"> → przemysłowa, → energetyczna, → inżynierska, → higieniczno-sanitarna, → transportowa, handlowa, komunikacyjna, → terytorialna, polityczna 	<ul style="list-style-type: none"> → centrotwórcza, → reprezentacyjna, → kulturotwórcza, → turystyczna, → rekreacyjna, → identyfikacyjna → kompozycyjna → komunikacyjna

Tabela. 2. Współczesne funkcje terenów nadrzecznych dla obszarów staromiejskich (oprac. aut. na podstawie A. Pancewicz, M. Śliwa i R. Klimek)

Funkcja terenu nadrzecznego	Charakterystyka funkcji oraz jej rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne
 centrotwórcza	→ wprowadzanie nowej oraz rewitalizacja istniejącej zabudowy i obszarów terenów nadrzecznych w celu stworzenia nowych miejskich, lokalnych, centr przestrzeni publicznej o wysokiej jakości, integrującej zdegradowany obszar rzeki z miastem, → obiekt i przestrzenie o wysokich walorach użytkowych, estetycznych, społecznych, kulturalnych, reprezentacyjnych, rekreacyjnych,
 reprezentacyjna	→ lokalizacja prestiżowych obiektów budowlanych, jak i zespołów funkcjonalnych o wysokich walorach architektonicznych, estetycznych, → przestrzenie nadrzeczne służą do organizowania wydarzeń publicznych o znaczeniu regionalnym, krajowym czy nawet międzynarodowym,
 kulturotwórcza	→ zlokalizowanie w sąsiedztwie rzeki obiektów, stanowiących dziedzictwo kulturowe miasta - obiektów o wysokich wartościach historycznych, → przestrzeń nadrzeczna jako miejsce organizowania różnego rodzaju wydarzeń kulturotwórczych,
 identyfikacyjna	→ przestrzeń nadrzeczna jako miejsce tożsamy z miastem, stanowiąca pewnego rodzaju kod genetyczny miasta, określający jego charakter, → lokalizacja obiektów i zespołów urbanistycznych o unikalnych formach, oryginalnych przestrzeniach publicznych, z którymi utożsamia się człowiek oraz identyfikuje się miasto; teren nadrzeczny jako punkt orientacyjny w miejskiej przestrzeni,
 turystyczna	→ lokalizacja obiektów i przestrzeni o walorach architektonicznych, estetycznych oraz historycznych sprzyja chęci poznania danego miejsca, → prawidłowo zrewitalizowana przestrzeń terenów nadrzecznych, stanowi atut miasta i przyciąga turystów krajowych oraz międzynarodowych,
 komunikacyjna	→ sieć połączeń komunikacyjnych w postaci mostów, kładek, bulwarów, ścieżek pieszych i rowerowych, zapewniających integrację terenu nadrzecznego z miastem,
 rekreacyjna	→ kreowanie nowych przestrzeni zachęcających do biernego i czynnego wypoczynku oraz rekreacji, umożliwiających swobodne spędzanie wolnego czasu i zacieśnianie relacji międzyludzkich, → tworzenie: parków, promenad, bulwarów, ścieżek rowerowych, miejsc dla sportów wodnych, rejsów statkiem itp.
 przyrodnicza	→ zapewnienie możliwości obcowania człowieka w bliskości z przyrodą, ponadto lokalizacja miasta w sąsiedztwie z rzeką poprawia mikroklimat, przewietrzanie miasta, zapewnienie bioróżnorodności,
 kompozycyjna	→ nadrzeczne uwarunkowania terenu nadają unikalny charakter zabudowie miejskiej, rzeka stanowi oś kompozycji układów urbanistycznych, zapewnia węglady perspektywiczne w miasto oraz ekspozycję obiektów budowlanych zlokalizowanych w jej sąsiedztwie.

na przykładzie Wyspy Młyńskiej w Bydgoszczy. Uzasadnieniem wyboru wyspy dla obszaru badań są podjęte na przestrzeni ostatnich lat działania rewitalizacyjne, integrujące rzekę z miastem.

Funkcje terenów nadrzecznych i zrównoważony rozwój

Przyjęta w niniejszym w artykule metodologia badań ma charakter analityczno-poznawczy i opiera się na metodzie mieszanej, będącej konfiguracją metody logicznej argumentacji, herustycznej i prognostycznej oraz metody studium przypadku i badań *in situ* [6]. Podstawą do określenia kierunków kreowania funkcji terenów nadrzecznych, na przykładzie Bydgoszczy, w kontekście zrównoważonego rozwoju, jest analiza opracowań dotyczących zagadnień współczesnych funkcji obszarów rzeki oraz założeń zrównoważonego rozwoju w architekturze. Badania rozpoczęto od analizy znaczenia współczesnych terenów nadrzecznych dla miasta. Ogólnego podziału znaczenia rzeki w mieście dokonuje Alina Pancewicz, dzieląc funkcje rzek w ujęciu gospodarczym na: transportową, komunikacyjną, energetyczną, użytkową, inżynierską i ekologiczną. Wprowadza również podział, ze względu na aspekt krajobrazowo-przestrzenny, na funkcje: kulturotwórczą, reprezentacyjną, kompozycyjną, rekreacyjną i identyfikacyjną. Obecnie funkcje krajobrazowo-przestrzenne odgrywają główną rolę w przekształcaniach centralnych części miasta, np. w rewitalizacji terenów nadrzecznych Wyspy Spichrzów w Gdańsku [7] czy też nowej zabudowie Kępy Mieszczarskiej we Wrocławiu [8]. Funkcje gospodarcze terenu nadrzecznych są przenoszone na przedmieścia i tereny podmiejskie [4]. Funkcja komunika-

cyjna nabiera znaczenia w scaleniu brzegów. Funkcja ekologiczna natomiast może zostać zinterpretowana jako funkcja umożliwiająca przywrócenie utraconej więzi z przyrodą, np. dzięki rewitalizacji terenu nadrzecznych rzeki Manzares w Madrycie [9]. Zbliżony podział współczesnych funkcji terenów nadrzecznych do A. Pancewicz prezentują Renata Klimek oraz Magdalena Śliwa, dzieląc je na funkcje: transportową, gospodarczą, turystyczną, reprezentacyjną, przyrodniczą, higieniczno-sanitarną oraz kompozycyjną [5]. W rozwiązaniach przestrzennych miasta można również wyodrębnić funkcję centrotwórczą, przekształcającą obszar rzeki w publiczne miejskie centra o wielofunkcyjnym charakterze [4], np. przez rewitalizację terenu nadrzecznych Abandoibarry w Bilbao [10]. Ze względu na indywidualny charakter miasta, jego układ względem rzeki¹ oraz specyfikę obszaru nadrzecznych², podziału funkcjonalnego terenów nadrzecznych, należy dokonywać każdorazowo indywidualnie. Wyspa Młyńska w Bydgoszczy stanowi staromiejski [11], nadrzeczny obszar miasta dwubrzoźnego scalonego, dla którego wyodrębniło funkcję centrotwórczą, reprezentacyjną, kulturotwórczą, identyfikacyjną, turystyczną, komunikacyjną, rekreacyjną, przyrodniczą oraz kompozycyjną (Tabela 2).

Zrównoważony rozwój, według Gro Harlem Brundtland, to rozwój w kontekście kultury, ekonomii oraz ekologii, polegający na zaspokojeniu potrzeb współczesnych pokoleń w sposób niezagrażający przyszłym [12]. Ta równowaga polega na racjonalnym, oszczędnym i wydajnym gospodarowaniu zasobami w taki sposób, aby umiejętności naszej planety do samoregeneracji nie zostały zaburzone [13]. W dziedzinie architektury oraz urbani-

styki odzwierciedleniem wprowadzenia równowagi ekonomicznej, ekologicznej i społecznej stają się założenia, a także wytyczne projektowe umożliwiające kształtowanie zrównoważonego środowiska zbudowanego [14]. Douglas Farr, określając zasady zrównoważonej urbanistyki, przedstawia kierunki kreowania zrównoważonego środowiska zbudowanego, dotyczące tradycyjnej kwartałowej i zwartej przestrzeni miejskiej, zrównoważonego transportu i sąsiedztwa, zapewnienia biofilii oraz wprowadzania energooszczędnych budynków i infrastruktury technicznej [15]. Aspekty kształtowania zrównoważonego środowiska zbudowanego prezentuje również Steffen Lehmann, wskazując piętnaście założeń zielonej urbanistyki, w których zwraca uwagę m.in. na kontekst klimatu i krajobrazu, dziedzictwo kulturowe, lokalną tożsamość, różnorodność funkcjonalną, powtórne wykorzystanie terenów i obiektów oraz zrównoważony transport. Wskazuje ponadto na konieczność wprowadzania budownictwa ekologicznego [16]. Na podstawie wymienionych aspektów zrównoważonego środowiska zbudowanego opracowano własne kryteria analizy funkcjonalnej przestrzeni nadrzecznej, wśród których wyszczególniono: krajobraz, klimat, dziedzictwo kulturowe, strukturę miejską, komunikację, zieleni i przyrodę, budownictwo ekologiczne oraz jakość życia (Tabela 3).

1 Usytuowanie miast względem rzeki: układ jednobrzeżny: pasmowym, stycznym oraz układ dwubrzożny: scalony, dysproporcjonalny, wiązany, rozproszony [4].

2 Miejskie obszary nadrzeczne: staromiejski, śródmiejski, obszar przedmieść oraz podmiejski [4].

Tabela 3. Kryteria kształtowania zrównoważonego środowiska zbudowanego w mieście (oprac. aut. na podstawie D. Farr, S. Lehmann, M. Stangel)

Kryteria zrównoważonego rozwoju	Sposób kształtowania zrównoważonego środowiska zbudowanego
krajobraz i klimat	<ul style="list-style-type: none"> → środowisko zbudowane zintegrowane z krajobrazem, ochrona lokalnego krajobrazu, → rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne dostosowane do warunków klimatycznych, topograficznych, geograficznych,
dziedzictwo kulturowe	<ul style="list-style-type: none"> → kontekst oraz potencjał miejsca - architektura miejsca dostosowana do specyfiki występującej kultury, tradycji, historii, potrzeb mieszkańców, → wzmacnianie tożsamości oraz identyfikacji miejsca w skali lokalnej, regionalnej, krajowej, międzynarodowej, powrót do tradycji miejsca,
struktura miejska	<ul style="list-style-type: none"> → projektowanie od mikro do makroskali - budynek, pierzeje, kwartał, zagospodarowanie przestrzeni publicznej, → wykorzystanie potencjału przestrzennego, społecznego, gospodarczego, kulturowego oraz przyrodniczego w kreowaniu zabudowy miejskiej, → optymalizacja zagospodarowania - maksymalizacja użyteczności przestrzeni miejskiej przy minimalizacji wpływu na tereny przyrodnicze, → miasto zwarte - uzupełnienie lub ukształtowanie nowych wnętrz urbanistycznych, pierzei zabudowy, ulic, placów, → rewitalizacja, restrukturyzacja istniejącej tkanki miejskiej - wykorzystanie przestrzeni zaniedbanych oraz ponowne ich włączenie w strukturę miasta, adaptacja istniejących obiektów budowlanych, → podnoszenie standardu istniejących przestrzeni miejskich poprzez różnicowanie funkcji zabudowy, wielofunkcyjność przestrzeni miejskiej, → kreowanie nowych miejskich centr lokalnych oraz wprowadzanie punktowych inwestycji wspomagających połączenie zdegradowanej struktury miasta z pozostałą częścią,
komunikacja	<ul style="list-style-type: none"> → zrównowazona niskoemisyjna mobilność, zapewniająca dostępność przestrzeni publicznych, sieć połączeń integrujących miasto, → redukcja potrzeb samochodowych i uspokojenie ruchu drogowego na rzecz komunikacji zbiorowej, rowerowej, pieszej, nowe środki transportu,
zieleni, przyroda	<ul style="list-style-type: none"> → zachowanie ekosystemów i bioróżnorodności, wprowadzanie premakultury, → poszanowanie przyrody w strukturze miejskiej, wprowadzanie nowych przestrzeni terenów zielonych w postaci skwerów, parków, pasów zieleni, zielonych dachów itp.
budownictwo ekologiczne	<ul style="list-style-type: none"> → budownictwo zintegrowane z przyrodą, korzystanie z materiałów budowlanych przyjaznych dla środowiska, pozyskanych z lokalnych surowców, recykling materiałów budowlanych, → energooszczędność obiektów budowlanych, ograniczanie emisji szkodliwych dla środowiska gazów cieplarnianych oraz generowania odpadów, korzystanie z odnawialnych źródeł energii oraz korzystanie z miejskich centralnych lub lokalnych źródeł energii,
jakość życia	<ul style="list-style-type: none"> → zapewnienie dostępu do rekreacji, edukacji, pracy, mieszkań, terenów zielonych, transportu, kultury, różnorodności funkcjonalnej, → kreowanie bezpiecznych przestrzeni publicznych, umożliwiających korzystanie z nich w sposób łatwy i intuicyjny, → kształtowanie estetycznych obszarów miejskich - ład przestrzenny i harmonia przestrzenna,

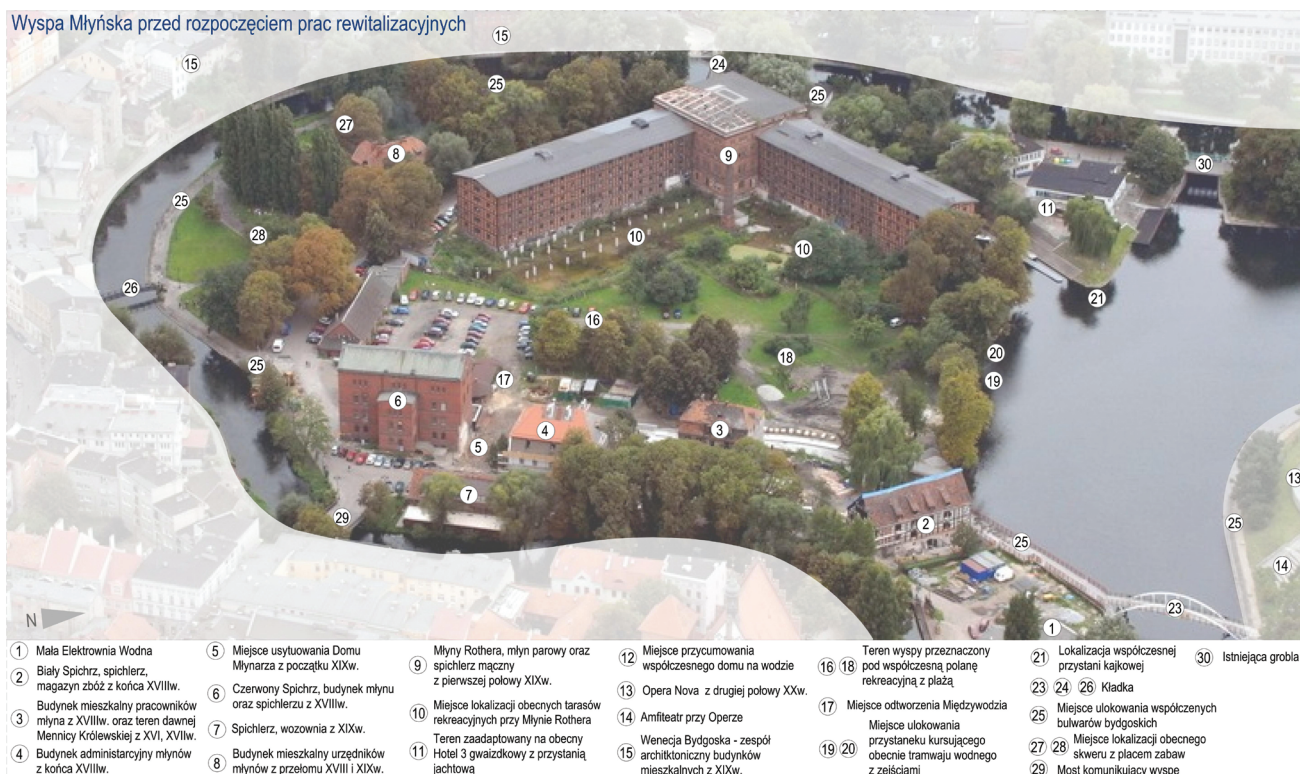
Analiza funkcjonalna Wypsy Młyńskiej

Wyspa Młyńska jest zlokalizowana w staromiejskiej części miasta Bydgoszcz, między rzeką Brdą a jej odnogą Młynówką. Charakterystycznym elementem terenu jest sześcioghektarowa zielona przestrzeń publiczna z zabytkowymi budynkami (pochodzącymi z XVIII i XIX wieku) starych młynów, spichlerzy, ma-

gazynów i budynków mieszkalnych stanowiących dziedzictwo kulturowe [17].

Na początku XXI w. wyspę zrewitalizowano, przekształcając zaniedbany obszar nadrzeczny w wielofunkcyjną przestrzeń publiczną, łączącą funkcję centrotwórczą, reprezentacyjną, kulturotwórczą, rekreacyjną, identyfikacyjną, turystyczną, przyrodniczą, kompozycyjną oraz komunikacyjną. Działania pole-

gały na przywróceniu do życia całej struktury przestrzennej wyspy, a także zlokalizowanych na niej zabytkowych obiektów. Istniejące budynki spichlerzy, magazynów, młynów oraz budynek mieszkalny przekształcono w kompleks muzeów i restaurację. Wprowadzono nową zabudowę w postaci budynku hotelowo-gastronomiczno-konferencyjnego z przystanią jachtową. Obecnie prace rewi-

Rys. 1. Widok perspektywiczny Wypsy Młyńskiej przed rozpoczęciem prac rewitalizacyjnych na początku XXI wieku (oprac. aut.)

Fot. 1. Zrównoważona wielofunkcyjna przestrzeń nadbrzeżna: a) widok na zieloną polanę Wyspy Młyńskiej, w tle Opera Nova, b) widok na zieloną polanę Wyspy Młyńskiej oraz Młyny Rothera, c) częściowy widok na Wenecję Bydgoską i Czerwony Spichlerz (arch. aut.)

talizacyjne skupiają się na adaptacji istniejącego obiektu Młynów Rothera na funkcję kulturalno-edukacyjną. Podczas tych prac powstały tarasy rekreacyjne, gdzie można spędzać wolny czas na świeżym powietrzu w otoczeniu wody i zielonej polany, na której są organizowane różnego rodzaju wydarzenia kulturalne, edukacyjne i rekreacyjne [18]. Rzeka z przestrzenią nadbrzeżną stały się elementem kompozycyjnym, tworzącym unikalne wnętrza urbanistyczne i eksponującym budynki znajdujące się w jego wnętrzu.

Po analizie przekształceń funkcjonalno-przestrzenne Wyspy Młyńskiej (Rys. 2), można stwierdzić, że wpisują się one w przyjęte kryteria kształtowania zrównoważonego środowiska zbudowanego. Działania integrujące wyspę z miastem dostosowano do otoczenia, nawiązując do krajobrazu i klimatu, a przede wszystkim nie wprowadzając żadnych rozwiązań wpływających negatywnie na strukturę przyrodniczą wyspy.

Rewitalizację prowadzono przy minimalnym wpływie na obszar nadbrzeżny, natomiast istniejącym budynkom nadano nowe funkcje użytkowe. Wykorzystano dziedzictwo kulturowe, wzmacniając tożsamość oraz identyfikację miasta. W strukturze wyspy została zastosowana wielofunkcyjność przestrzeni nadbrzeżnej, która tworzy nowe, zielone, publiczne, miejskie centrum. Wprowadzono ograniczenia w komunikacji samocho-

dowej na rzecz ruchu pieszego, rowerowego i komunikacji wodnej, przyczyniając się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Aspekt budownictwa ekologicznego został również uwzględniony przy ponownym wykorzystaniu pozyskanych materiałów budowlanych. Ponadto na wyspie znajduje się mała elektrownia wodna wytwarzająca ekologiczną energię elektryczną [19]. Kryterium zieleni i przyrody spełniono w postaci poszanowania oraz eksponowania przyrody. Pozostawiając znaczną część terenu biologicznie czynnego, zapewniono kontakt człowieka z naturą, poprawiając tym samym jakość życia mieszkańców. Wyspa Młyńska stała się bezpieczną, wielofunkcyjną przestrzenią publiczną o wysokich walorach estetycznych i architektonicznych, wpisującą się w założenia zrównoważonego rozwoju w architekturze oraz potwierdzającą założoną hipotezę. Rewitalizacja wyspy to symbol integracji przestrzeni nadbrzeżnej z miastem i środowiskiem naturalnym.

Podobnego rozwiązania, scalającego tereny nadbrzeżne z miastem, można doszukać się w znanej rewitalizacji obszaru nadbrzeżnego Abandoibarry w Bilbao. Dzięki wielofunkcyjności terenu nadbrzeżnego, obejmującej funkcję m.in. centrową, reprezentacyjną, identyfikacyjną, turystyczną oraz rekreacyjną, poprzemysłowa część miasta stała się wizytówką właściwie przeprowadzo-

nych działań rewitalizacyjnych. Rozległy teren nadbrzeżny potraktowano jako element kompozycyjny, kreując reprezentacyjny miejski obszar terenów zielonych z nową zabudową. Tym samym, przy wykorzystaniu poprzemysłowego kontekstu miejsca, została poprawiona jakość życia mieszkańców. Przytoczone przedsięwzięcie potwierdza również, że wprowadzone przekształcenia funkcjonalne wpisują się w przyjęte w niniejszym artykule kryteria kształtowania zrównoważonego rozwoju. Innym przykładem integracji terenu nadbrzeżnego z miastem jest rewitalizacja Wyspy Spichrzów w Gdańsku [7]. Podobnie jak w przypadku bydgoskiej wyspy, tak i w tym miejscu wykorzystano kontekst dziedzictwa kulturowego. Rewitalizacja terenu nadbrzeżnego Wyspy Spichrzów, nawiązująca do historycznej zabudowy i zlokalizowanych w jej sąsiedztwie obiektów dziedzictwa kulturowego, obejmująca nową zabudowę, pomimo swej wielofunkcyjności i reprezentacyjności, nie uwzględniła jednak miejsca dla natury. W tym przypadku nie wszystkie kryteria przyjęte w artykule zostały spełnione, ponieważ pominięto kryterium zieleni oraz przyrody, a także jakości życia.

Podsumowanie

Na podstawie analizy przypadku Wyspy Młyńskiej oraz porównania wyników z innymi przykładami zrewitalizowanych prze-

Fot. 2. Zrównoważona wielofunkcyjna przestrzeń nadbrzeżna: a) widok na Wyspę Młyńską od strony Opery Nova, b) widok na hotel Przystań Bydgoszcz, Młyny Rothera oraz Operę Nova, c) widok na Międzywodzie (arch. aut.)

Analiza rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych Wyspy Młyńskiej względem kryteriów zrównoważonego rozwoju

Rys. 2. Analiza rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych struktury urbanistycznej Wyspy Młyńskiej (oprac. aut. na podstawie analizy przypadku i badaniach *in situ*)

strzeni nadzrecznych można przyjąć, iż kierunki kształtowania współczesnych rozwiązań funkcjonalnych w ujęciu zrównoważonego rozwoju zmierzają do wprowadzania wielofunkcyjnych rozwiązań przekształcanych obszarów nadzrecznych. Wielofunkcyjność ta opiera się na konfiguracji zdefiniowanych wcześniej funkcji terenów nadzrecznych, m.in. na funkcji: centrowicza, reprezentacyjnej, kulturotworczą, rekreacyjnej, identyfikacyjnej, turystycznej, przyrodniczej, kompozycyjnej oraz komunikacyjnej, które ponownie wykorzystują zdegradowane ob-

szary nadzreczne. Elementami zrównoważonej przestrzeni są rozwiązania zapewniające dostęp do bezpiecznych, uporządkowanych, reprezentacyjnych przestrzeni publicznych o wysokich walorach estetycznych. Niestety nie we wszystkich przypadkach wprowadzanie wielofunkcyjności uwzględnia założone w artykule kryteria. Oprócz funkcji opierających się na dziedzictwie kulturowym, wzmacniającym tożsamość i identyfikację miasta, ważnym aspektem w ujęciu zrównoważonego rozwoju stają się funkcje rekreacyjne, opierające się na kryterium zieleni i przyrody.

Funkcje te, wprowadzając otwarte zielone przestrzenie publiczne, zapewniają kontakt użytkownikom miasta z przyrodą, poprawiając jednocześnie jakość ich życia. Istotnym elementem zrównoważonego obszaru nadzrecznego stają się również ekologiczne rozwiązania zmierzające do ograniczenia ruchu samochodowego oraz wykorzystujące odnawialne źródła energii. Zrównoważona nadzreczna przestrzeń miejska to przestrzeń, w której wprowadzane rozwiązania zapewniają rozwój gospodarczy miasta przy jak najmniejszym negatywnym wpływie na śro-

dowisko naturalne. Kształtując zrównoważone nadrzeczne środowisko zbudowane, należy każdorazowo rozpatrywać je indywidualnie, uwzględniając charakterystyczne uwarunkowania układu miasta w stosunku do rzeki oraz obszaru nadrzecznego.

Bibliografia:

- [1] Szwed J., Współczesna rola bulwarów w mieście, *Przestrzeń i forma*, 2011 nr 16, s. 443-456.
- [2] Wierzbicka B., Miasto tyłem do rzeki, Wydawnictwo Towarzystwa Opieki Nad Zabytkami, Warszawa 1996.
- [3] Nyka L., Architektura i woda – przekraczanie granic, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2013.
- [4] Pancewicz A., Rzeka w krajobrazie miasta, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2004.
- [5] Śliwa M., Problemy i wyzwania w zagospodarowaniu przestrzennym terenów nadrzecznych miast, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2014.
- [6] Niezabitowska E., Metody i techniki badawcze w architekturze, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2014.
- [7] Lorens P., Grodnicki R., Osicki J., Tkaczuk J., Tyślewicz D., Przekształcenia frontu wodnego Gdańska, *Studia Komitetu Przemysłowego Zagospodarowania Kraju PAN*, 2018, s. 182-212.
- [8] www.wroclaw.pl, data dostępu 03.01.2022.
- [9] www.sztuka-krajobrazu.pl, data dostępu 03.01.2022.
- [10] Waszczuk T., Przekształcenia zdegradowanych terenów przemysłowych w okresie recesji gospodarczej. Iluzja efektu Bilbao, *Przestrzeń i forma*, 2017 nr 30, s. 217-240.
- [11] Uchwała nr XXI/397/12 Rady Miasta Bydgoszczy z dn. 25.01.2012 r. w sprawie miejscowego zagospodarowania przestrzennego „Stare Miasto” w Bydgoszczy.
- [12] Brundtland G. H., *Our Common Future*, Oxford, New York 1987.
- [13] Majerska-Palubicka B., Zintegrowane projektowanie architektoniczne w kontekście zrównoważonego rozwoju. Doskonalenie procesu, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2014.
- [14] Stangel M., Kształtowanie współczesnych obszarów miejskich w kontekście zrównoważonego rozwoju, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2013.
- [15] Farr D., *Sustainable Urbanism – Urban Design With Nature*, New Jersey 2008.
- [16] Lehmann S., *Green Urbanism: Formulating a Series of Holistic Principles*, S.A.P.I.N.S No.3.2/2010.
- [17] www.turystyka.bydgoszcz.pl, data dostępu 05.11.2021.
- [18] www.bydgoszcz.pl, data dostępu 05.11.2021.
- [19] www.visitbydgoszcz.pl, data dostępu 05.11.2021.

DOI: 10.5604/01.3001.0015.7365

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA:

Jaszek Monika, 2022. Współczesne funkcje miejskich terenów nadrzecznych, w kontekście zrównoważonego rozwoju w architekturze, na przykładzie Wyspy Młyńskiej w Bydgoszczy, „Builder” 3 (296). DOI: 10.5604/01.3001.0015.7365

Streszczenie: Celem artykułu jest określenie kierunków kształtowania współczesnych funkcji terenów nadrzecznych, w kontekście zrównoważonego rozwoju, dla przykładu Wyspy Młyńskiej w Bydgoszczy. Przyjęta w artykule metodologia badań ma charakter analityczno-poznawczy. W pierwszej kolejności analizie poddano zagadnienia odnoszące się do współczesnych funkcji terenów nadrzecznych w mieście oraz aspektów kształtowania środowiska zbudowanego. Następnie przeanalizowano strukturę funkcjonalno-przestrzenną wyspy w ujęciu o współczesne funkcje obszaru nadrzecznego i kryteria zrównoważonego rozwoju w architekturze. Otrzymane wyniki oraz wnioski końcowe prowadzą do wspomagania procesów projektowych umożliwiających kreowanie zrównoważonych przestrzeni nadrzecznych w mieście.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, miejskie tereny nadrzeczne, Wyspa Młyńska w Bydgoszczy

Abstract: CONTEMPORARY FUNCTIONS OF URBAN RIVERSIDE AREAS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN ARCHITECTURE ON THE EXAMPLE OF THE MŁYŃSKA ISLAND IN BYDGOSZCZ. The aim of the article is to define the directions of shaping the contemporary functions of riverside areas in the context of sustainable development for example the Młyńska Island in Bydgoszcz. The research methodology adopted in the article is of an analytical and cognitive character. First of all, the issues related to the contemporary functions of riverside areas in the city and the aspects of shaping the built environment were analyzed. Subsequently, the functional and spatial structure of the island was analyzed in terms of the contemporary functions of the riverside area and the criteria of sustainable development in architecture. The obtained results and final conclusions lead to the support of design processes that enable the creation of sustainable riverside spaces in the city.

Keywords: sustainable development, urban riverside areas, Młyńska Island in Bydgoszcz

REKLAMA

BUILDER SCIENCE

Builder OPEN ACCESS

BUILDER SCIENCE – dział miesięcznika **BUILDER** dostępny w ramach open access journals, w którym publikowane są artykuły naukowe w następujących dyscyplinach naukowych: architektura i urbanistyka oraz inżynieria lądowa i transport. Artykuły naukowe indeksowane są w bazach danych: Index Copernicus, BazTech i EBSCO.

40 punktów MEiN

WWW.BUILDERSCIENCE.PL